

Վ. Վերյան
Վրացական անարգելք
Բեյրութ 1939թ.

894.99

5-47

Ամբաստան
95-5475

291.39
S-47

13 APR 2011

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

115

ՄԹՆՇԱՆԻ ԱՆՈՒՐՋՆԵՐ

22-2828
1939
ՊԵՂՐՈՒՔ

ՏԻՐՈՒԹԻՒՆ

Սահուն քայլերով, աննշմար, որպէս քնքոյշ մութի թև,
Մի ըստուեր անցաւ ծաղիկ ու կանաչ մեղմիւ չոյեւով.
Իրիկնաժամին, թփերն օրօրող հովի պէս թեթեւ
Մի ուրու անցաւ, մի գունատ աղջիկ ճերմակ չորերով...

Արձակ դաշտերի ամայութեան մէջ նա մեղմ չնչաց,
Կարծես թէ սիրոյ քնքոյշ խօսք ասաց նիրհող դաշտերին,
Ծաղիկների մէջ այդ անուրջ կոյսի չնկը մնաց
Եւ ծաղիկները այդ սուրբ չշուկով իմ սիրտը լցրին...

ԷՍՏՈՆԱԿԱՆ ԵՐԳ

Երբ կը յոգնես, կը դադաղես աշխարհից՝
Դարձի՛ր իմ մօտ, վերադարձի՛ր դու նորից. —
Ճաւած սիրտս միայն քեզնով է չնչել՝
Ձի կամենալ նա վերստին քեզ տանջել:

Եթէ բախտն ու վայելքները քեզ ժպտան,
Յտար մարդիկ քեզ սիրաբար ողջոյն տան,
Դուցէ ես լամ բախտիդ համար, իմ անգին,
Սակայն դարձի՛ր, վերադարձի՛ր դու կրկին:

Եթէ հեռում ճակատագիրն անհողի
Սիրտդ մատնէ անկարեկից տանջանքի,
Օ՛, գիտեցիր, իմ հողին էլ կը ցաւի
Անմխիթար մորմոքումից քո ցաւի...

3525-55

ԱՇՈՒՆ

Դալուկ դաշտեր, մերկ անտառ...

— Մահացողի տխուր կեանք.

Անձրեւ, քամի, սեւ կամար...

— Սրտակտուր հեկեկանք:

Միգում շուրջ մի ցուրտ լոյս.

Օ՛, արդեօք կա՞յ վերադարձ,—

Մահացողի անզօր լոյս,

Վհատ սրտի տխուր հարց...

Անուժ ցաւի ցուրտ կապար...

Մահացողի տխուր կեանք.

— Անմխիթա՛ր, անսպա՛ռ

Վհատութեան հեկեկանք...

1906/7

ՇԻՐԱԿԻ ԴԱՇՏԵՐԻՑ

Աստղերն են ժպտում լուսեղէն նազով,

Խաղաղ դաշտերը մութն է համբուրում.

— Ես կախարդուած եմ միշտ նոյն երազով,

Միշտ նոյն ցնորքն է իմ սիրտը այրում:

Մօտեցած երկնից աստղերը պայծառ

Ժպտում են խաղաղ քո աչքերի պէս,—

— Իմ լքուած սրտի կարօտը անծայր

Ամէն ինչի մէջ որոնում է քեզ...

1905

* *

Սարի հտեւում շողերը մեռան,

Անուշ դաշտերը պատեց կապոյտ մէգ.

Տխուր երեկոն զարկել է վրան.

— Սիրտս կարօտով կանչում է քեզ՝ ե՛կ:

Խորհրդաւոր է երկինքն երազուն.

Վարսաթա՛փ ուռի, դողդոջո՛ւն եղէգ.

Արծաթ խօսքերով աղբիւրն է խօսում.

— Սիրտս կարօտով կանչում է քեզ՝ եկ:

Մաղիկներն ահա քնքոյշ փակեցին,

Բացեցին երկնի ծաղիկներն անհաս.

Սեւ տաքնապններ իմ սիրտը լցրին.

— Արդեօք ո՞ւր ես գու, իմ անուշ երազ:

Սիրտ իմ, այդ ո՞ւմ ես գու ի գուր կանչում,

Տես՝ դիչերն անցաւ, աստղերը մեռան,

Մենաւոր իմ սիրտ, մոլորուած թռչուն,

Կարօտիդ կանչը չի հասնի նրան...

1908

* *

Եւ մոռացուած եւ անմոռաց հէքեաթներ,

ձոյս հնչիւններ, որ դողում են աշխարհում,

Քնքոյշ աստղեր, որ վառւում են ու մարում.

— Կեանքս, նա էլ մի լուսեղէն հէքեաթ էր...

Ճառագայթներ, որ շողացին ու չկան,

Մթնշաղի ուռուագծեր նրբահիւս.

Կեանքս, հեռում անյայտ կորած մի հեղ լոյս,
Որ չի վառում ոչ անցեալը, ոչ ներկան:

Հեռածաւալ անյայտներում պահւումս
Դալիք օրերն անհուն, անտես խաւարում.
— Կեանքս յաւէտ քեզ անծանօթ տաճարում
Կանթեղի պէս առկայծում է քո դիմաց...

1905

F A T U M

Կախարդական մի շղթայ կայ երկնքում՝
Աներեւոյթ, որպէս ցաւը խոր հոգում.
Իջնում է նա յուշիկ, որպէս իրիկուն,
Օղակելով լոյս աստղերը մէկ-մէկու:

Մեղմ գիշերի գեղազանգուր երազում՝
Այն աստղերը, որպէս մոմեր սրբազան,
Առկայծում են կարօտագին, երազուն՝
Յաւերժաբար իրար կապուած եւ բաժան:

Ես ու դու էլ շղթայուած ենք իրարու,
Կարօտավառ երազում ենք միշտ իրար,
Միշտ իրար հետ, բայց միշտ բաժան եւ հեռու,
Աստղերի պէս եւ հարազատ, եւ օտար...

1906

Է Լ Ե Գ Ի Ա

Մեռնում է օրը: Իջաւ թափանցիկ
Մութի մանուածը դաշտերի վրայ.
Խաղաղ-անչար է, պայծառ, գեղեցիկ,
Անտրտունջ նինջը մահացող օրուայ...

Պարզ ջրի վրայ՝ եղէգը հանդարտ
Մնողդղոջ կանգնած էլ չի շշնջում,
Լռին խոկում են երկինք, գետ ու արտ,
Եւ ոչ մի շարժում, ու ոչ մի հնչիւն...

Ես կանգնած եմ լուռ, անչար է հոգիս,
Թախիծա խաղաղ, անուրջի նման.
Էլ չեմ անիծում ցաւերը կեանքիս,
Էլ չեմ արտնջում վիճակիցս ունայն...

1903

Ա Շ Ն Ա Ն Ե Ր Գ

Յրտահա՛ր, հողմավա՛ր,
Դողացին մեղմաբար
Տերեւները դեղին,
Պատեցին իմ ուղին...

Ճաճանչները թռչնան...
Կանաչներս աչնան—
Իմ խոհերը մոլար՝
Յրտահա՛ր, հողմավա՛ր...

Կրակներս անցան.
Ցուրտ ու մէջ է միայն...
Անուրջներս երկնածին
Գնացի՛րն, Գնացի՛րն...

1906

* *

Սիրտս ցաւում է անցած գնացած օրերիս համար,
— Մէկը շշուկով պատմում է կամաց,
Մէկը իմ հոգին տանջում է յամառ:
Այդ յուշերի մէջ կայ մի քաղցր ցաւ, մի թովիչ երազ.
— Մէկը իմ սիրտը փշրելով անցաւ,
Ու հեգնութիւնով նայում է վրաս:
Սակայն չեմ կարող ես նրան տեսիլ—սիրում եմ նրան.
— Իմ կեանքը մի նուրբ մշուշ է պատել,
Գուրգուրում է ինձ մի լոյս հանգրուան...
Մէկը իմ սիրտը փշրելով անցաւ. Օ՛, քաղցր արբանք:
— Օրհնուած էք դուք, սէր, ցնորք ու ցաւ,
Օրհնուած էք դուք, երկիր, երգ ու կեանք...:

1905/6

ԱՆՄԱՆՕԹ ԱՂԶԿԱՆ

Լոյսն էր մեռնում, օրը մթնում.
Մութը տնից տուն էր մտնում.
Ես տեսայ քեզ իմ ճամբի մօտ,
Իմ մտերի՛մ, իմ անձանօթ:

Աղբիւրն անուշ հէքեաթի պէս,
Իր լոյս երգով ժպտում էր մեզ.
Դու մօտեցար մեղմ, համրաքայլ,
Որպէս քնքոյշ իրիկուայ փայլ:

Անակնկալ բախտի նման,
Յայտնուեցիր պայծառ—անձայն.
Անջատուեցինք համր ու հանդարտ.
Կեանքի ճամբին մի ակնթա՛րթ...

1903

ԱՇՆԱՆ ՄԵՂԵԴԻ

Յշուն է, անձրեւ... Ստուերներն անձեւ
Դողում են դանդաղ... Պաղ, միապաղաղ
Անձրեւ ու անձրեւ...
Սիրտս տանջում է ինչ որ անուրախ
Անհանգստութիւն...
Սպասիր, լսիր. ես չեմ կամենում
Անցած լոյսերից, անցած յոյզերից
Տառապիլ՝ կրկին.
Նայիր, ա՛խ նայիր՝ ցաւում է նորից
Իմ հիւանդ հոգին...

Անձրեւ է, աշուն... Ինչո՞ւ ես յիշում,
Հեռացած ընկեր, մոռացած ընկեր,
Ինչո՞ւ ես յիշում:
Դու այնտեղ էիր, այն աղմկահեր
Կեանքի մշուշում...
Դու կեա՛նքն ես տեսել, դու կեա՛նքն ես յիշում —
Ոսկէ տեսիլնե՛ր, անուրջների լո՛յս...
Ես ցուրտ մշուշում.
Իմ հոգու համար չկայ արշալոյս —
Անձրե՛ւ է, աշո՛ւն...

1906

* *

Ինձ թաղէք, երբ կարմիր վերջալոյսն է մարում,
Երբ տխուր գգուանքով արեգակը մեռնող
Սարերի արծաթէ կտտարներն է վառում,
Երբ մթնում կորչում են ծով ու հող...

Ինձ թաղէք, երբ տխուր մթնշաղն է իջնում,
Երբ լոռում են օրուայ աղմուկները զուարթ,
Երբ շողերն են մեռնում, ծաղիկները ննջում,
Երբ մթնում կորչում են լեռ ու արտ:

Իմ չիրմին դալկացող ծաղիկներ ցանեցէք,
Որ խաղաղ ու հանդարտ մահանան.

Ինձ անլաց թաղեցէ՛ք, ինձ անխօս թաղեցէ՛ք.
Լռութի՛ւն, լռութի՛ւն, լռութի՛ւն անսահման...

1905

* * *

Բիւր մարդոց մէջ,
Պաղ մարդոց մէջ,
Որպէս տրտում
Անապատում —
Մենակութի՛ւն
Մենակութի՛ւն:

Ա՛խ, այս տրտում
Երկրի ցրտում
Անլուր ընկան
Անխօս հանգան
Երկնքի յուշ
Երգերս անուշ:

Եւ իմ հոգում
Ցուրտ ու միգում,
Խինդը մեռաւ
Բախտը մարաւ
Անվերադա՛րձ
Անվերադարձ...

1908

Թ Ա Փ Ա Ռ Ա Կ Ա Ն

ՕՆՆԻԿԻՆ

Նորից կը թողնեմ քաղաքն աղմկոտ
Ու ճամբայ կ'ընկնեմ յաւէտ միայնակ.
Մնաւոր կը մարի երեկոն աղօտ,
Կը պառկեմ դաշտում կանաչ ծառի տակ:

Կը մոռնամ հեռուի աղմուկը ահեղ,
 Կը զգամ համբոյրը ուրիշ օրերի,
 Լոյս երազներին գիշերը չքեղ
 Սրտիս անծանօթ վայելք կը բերի...

Հեռուոր մարդոց ցաւերը կը զգամ,
 Կարկաչող ջրի լացը կը լսեմ:
 Հողը կը գրկեմ, ջերմ կը հեկեկամ,
 Վառ աստղերի հետ անուշ կ'երազեմ:

Անտուն անցորդից կը խնդրեմ ես հաց,
 Պայծառ աղբւրի ջուրը կը խմեմ,
 Լայն երկնքի տակ հաշտ ու սրտաբաց
 Քնքոյշ ծաղկանց հետ խաղաղ կը քնեմ...

1907/8

Կ Ա Ր Օ Տ

Իմ անվերջ ճամբի տանջանքից յոգնած՝
 Ես ննջել էի ոսկեղէն արտում.
 Ու ճչաց սիրտս վայելքից յանկարծ
 — Թուաց որ մէկը կանչում է արտում...

Եւ ես արթնցայ խնդութեան ցաւից.—
 Գիշերուայ հովն էր լալիս դաշտերում,
 Մութ հեռաստանն էր դժկամ նայում ինձ,
 Մենակութիւնն էր քարի պէս լռում...

1905

Լ ՈՒ Ս Ն Ո Տ

Հմայուած լուսնի շողերովն արծաթ,
 Սրտում փայելով անսովոր մի տենչ,
 Ուրուականօրէն շրջում է անվերջ
 Տարօրէն լռին լուսնոտը գունատ:

Լուսնի շողերը թովիչ—խուսափող
 Ստուերիդ նման ե՛ւ հեռու, ե՛ւ մօտ,
 Ես մի լուսնահա՛ր, ես մի խենթ լուսնո՛տ,
 Դու ցո՛ւք, դու ցնո՛րք յաւիտեան խաբող:

Իմ մէջ սառել է հիւանդ մի կարօտ
 Եւ չգտնելու տանջանքը մաշող,
 Ես մի լուսնահա՛ր, դու լուսնկայ չո՛ղ,
 Դու յաւերժաբար ե՛ւ հեռու, ե՛ւ մօտ...

1906

Հ Ր Ա Ժ Ե Շ Տ

Դու գնում ես՝ չգիտեմ ուր,
 Լուռ ու տխուր,
 Հեղ գունատուող աստղի նման:

Ես գնում եմ արտում—մենակ,
 Անժամանակ
 Ծաղկից ընկած թերթի նման:

Դու գնում ես՝ չգիտեմ ուր,
 Սրտակտուր
 Լացըդ պահած իմ հայեացքից:

Ես զնում եմ լուռ—անտրտում.
 Բայց իմ սրտում
 Ցաւ է անվերջ, մահ՞ու կսկիծ...

1904

Ի Ր Ի Կ Ն Ա Ժ Ա Մ

Շուտով կը լռէ աղմուկը դաժան
 Ու սիրտըս կը զգայ քայլերդ փափուկ.
 Դու նորից կ'իջնես, նուրբ իրիկնաժամ,
 Քո խաղաղ մութով գգուող—խուսափուկ:

Տխուր թեւերդ անձայն կը փռես,
 Կը գրկես հողը կանացի նաղով,
 Երկընքում անուրջ աստղեր կը վառես,
 Կը ցնես հոգիս անուշ երազով:

Ցուրտ ցերեկներից յաւիտեան դժգոհ
 Սիրտս կարօտ է քո գգուանքներին.
 Դու ինձ չես խաբում, քնքոյշ երեկոյ,
 Անուշ երեկոյ, մեղմ ու մտերիմ...

Կը նստեմ անվերջ, կը նստեմ մենակ.
 Դու կը փարուես ինձ թեւերով ճկուն,
 Քնքոյշ կը գգուես յոյս ու յիշատակ,
 Կը պարզես մեղմիկ ցուքըդ իմ հոգուն:

1907

Ա Ն Ձ Ա Տ Մ Ա Ն Ե Ր Գ

Դու տնհոգ նայեցիր իմ վրայ
 Ու անցար քո խաղով կանացի.
 Ես քեզնից դառնացած հեռացայ,
 Ես քեզնից հեռացայ ու լացի...

Իմ հոգին ծովերում անձանթ
 Մենաւոր ու մոլոր մի նաւակ,
 Մատնեցի փոթորկին աղմկոտ,
 Յուսաբեկ, թողած ղեկ ու թիակ...

Ինձ հեռից լոյս փարօս չի կանչում,
 Ձի ժպտում ինձ խաղաղ հանգրուան.
 Միայն հողմն է տխուր շառաչում,
 Անթափանց մէջ-մշուշ է միայն...

1905

Ճ Ն Ո Ր Ք

Նա ունէր խորունկ երկնագոյն աչքեր,
 Քնքոյշ ու տրտում, որպէս իրիկուն.
 Նա մի անձանթ երկրի աղջիկ էր.
 Որ աղօթքի պէս ապրեց իմ հոգում:

Նրա ժպիտը մեղմ էր ու դողդոջ,
 Որպէս լուսնակի ժպիտը տխուր.
 Նա չունէր խոցող թովչանքը կնոջ.—
 Նա մօտենում էր որպէս քաղցր քոյր...

Իմ յուշերի մէջ ամենից պայծառ,
 Իմ լքուած սրտի մաքուր հանգրուան
 Քոյր իմ, դու չկաս, քոյր իմ, դու մեռար,
 Ու քեզ հետ հոգուս լոյսերը մեռան...

1904

*
*
*

Թովիչ քնքշութեամբ հանգչող աշխարհում
 Երեկոն վառեց լոյսեր դժգոհեակ.
 Մութը հիւսում է տրամուլեկան ժանեակ,
 Ծաղիկներն անուշ բոյր են բուսկառում.
 — Իմ սիրտը տրտում, իմ սիրտը մենակ...

Մեռած լուսնեակը մենակ ու աղօտ
 Սփռում է չուրջը իր շողերը ցուրտ.
 Յաւէտ լռում է մի տխուր խորհուրդ,
 Վառում է յաւէտ մի անանց կարօտ.
 — Սի՛րտ իմ ցնորոզ, սի՛րտ իմ անյադուրդ...

Տխուր ու մենակ լուսնեակն է վառում,—
 Իմ սիրտն է լալիս մենակ ու ցաւոտ.
 Լուսնեակն արեւի ըստերն է աղօտ,
 Արեւի ցոլքն է լուսնեակը տրտում,
 — Փառքիդ ըստուերն է իմ կեանքը կարօտ:

1907

Վ Ի Շ Ի Ե Ջ Ե Ր Ք Ի Ն

Ունկնդիր եղայ հողմի խենթ երգին,
 — Անամոք ցաւի սրտմաշուկ նուազ.
 Կանգնած եմ մռայլ վիհի եզերքին,
 — Տրտում է հոգիս, հիւանդ ու մենակ...

Անվերջ մի ցաւ է իմ սիրտը ճնշում,
 — Ես մոռացել եմ արեւի ուղին.
 Անուրջ օրերի լոյսը չեմ յիշում,
 — Ինձ ո՞վ է մատնել այս մառախուղին...

Ունկնդիր եղայ հողմի խենթ երգին.
 — Ես էյ եմ ուզում հեկեկալ անյազ.
 Կանգնած եմ մռայլ վիհի եզերքին,
 — Տրտում է հոգիս, հիւանդ ու մենակ...

1904

Տ Ի Ո Ւ Ր Զ Ր Ո Յ Ց

Կապոյտ երկնքի ոսկեղէն աստղեր,
 Ձեր հեռից դուք միշտ տեսնում էք նրան.
 Ասացե՛ք, արդեօք նա էլ թախծո՞ւմ էր,
 Արդեօք տրտո՞ւմ էր նա էլ ինձ նըման:

Խորհրդագէտներ, դուք տեսնում էք միշտ.—
 Արդեօք մենա՞կ էր նա էլ ինձ նըման,
 Թէ ընկեր դա՞մ ժպտում էր անվիշտ
 Եւ փայփայում էր, և սիրում նրան:

Խորհրդագէտներ, դուք ժպտում էք լուռ,
Դուք լուռ ժպտում էք իմ ցաւի վըբայ.
— Նա քեզ մոռացած՝ վաղուց ամենուր
Ծաղրում է քո խենթ խօսքերը հիմա...

Շիրակ 1905

Հ Ր Ա Շ Ք Ա Ղ Զ Ի Կ

Հրաշք-աղջիկ, գիշերների թագուհի,
Ճառագայթող քո աչքերով դու եկար,
Ոսկէ բոցով լցրիր հոգին իմ տկար,
Հրաշք-աղջիկ, ցնորքների զիցուհի...:

Կախարդ լուսնի հրապուրող շողի պէս
Դու ժպտացիր գուրգուրանքով սեթեւեթ,
Ազատ սիրտըս չղթայեցիր առյաւէտ,
Հրաշք-աղջիկ, դո՛ւ, միշտ յաղթող ու միշտ հեղ:

Դու մի ցաւոտ հիացումի երգ գիտես,
Քո ժպտում կայ խորհուրդի մի փայլանք,
Քո աչքերում կայ մի անանց զմայլանք.
Դու չըմենող մի վայելքի խօսք գիտես...

Հրաշք—աղջիկ, անյայտ երկրի մանուշակ,
Գիշերային արեգակի ճառագայթ,—
Դու իջնում ես, կարող, որպէս մահու խայթ,
Քնքոյշ, որպէս անդարձ բախտի յիշատակ...

1906

* *

Որպէս ծաղիկն է անխօս դունատում
Յուրա չըւաքի մէջ արեւից հեռի,
Այնպէս թող սէրը մեռնի իմ սրտում,
Որ քաղցր կեանքիդ տխրանք չբերի...

Ես լուռ կը թաղեմ իմ ցաւը միակ,
Զուարթ կը ժպտամ բախտաւորի պէս,—
Երբեք չեմ բանայ սրտիս մութը փակ,
Երբեք չեմ յայտնի իմ տանջանքը քեզ,

Որ պայծառ ժպտաս կեանքի երեսին,
Որ ոչ մի տրտունջ սիրտդ չյուզէ,
Որ չըմտորես իմ ցաւի մասին,
Որ քո թունաւոր խօսքը չը կասէ...

* *

Քո աչքերի դէմ իմ աչքերը՝ կոյր,
Կայ քո հոգու մէջ անթափանց մի մութ,
Քո մութ հայեացքում կայ մի քնքոյշ սուտ՝
Քեզ միշտ թագցնող մի նուրբ վարագոյր:...

Փակ են քո սրտի հեռուններն իմ դէմ,
Ֆաւէտ քեզ կապուած՝ քեզ օտար եմ ես.
Յրբ խենթ խնդութեամբ փայփայում եմ քեզ՝
Եւ սիրում եմ քեզ եւ քեզ չը գիտեմ:

Փակ են քո սրտի հեռուներն իմ դէմ,
Քո աչքերի դէմ իմ աչքերը՝ կոյր,
Քո հոգու վըրայ կայ մի վարագոյր, —
Ո՞վ ես դու, ո՞վ ես. — Բնաւ չը գիտեմ...

1904/5

* *

Դու դեռ չես մեռել իմ հիւանդ սրտում,
Դու դեռ ապրում ես երազի նման.
— Բայց չէ՞ որ միշտ էլ երազ էր միայն
Պայծառ պատկերըդ այս անապատում...

Ես քեզ սիրում եմ, դու դեռ չես մեռել,
Ես ամենուրեք քեզ եմ որոնում.
Դո՛ւ, երազների լուսէ որրանում՝
Անո՛ւրջ, որ գուցէ բնաւ չես եղել...

Քեզ իմ կարօտի կսկիծն է վառել
Երազանքներում իմ նուիրական.
Իմ քայր, իմ դահիճ, իմ սուրբ սիրեկան,
Ես քեզ սիրում եմ, դու դեռ չես մեռել...

1908

* *

Ես անջատուած եմ հայրենի հողից,
Հայրենի տունըս՝ իմ սրտին օտար.
Ինձ այրում է միշտ մի անյաղ թախիծ, —
Յաւիտեան դիւթող անյայտ ճանապարհ...

Յուզում են, հոսում հեղեղները մեծ,
Մաղցում վերեւ եւ թաւալում ցած.
Զմրուխտէ ջրեր, ձեզ ո՞վ վրդովեց,
Հայրենական տո՛ւն, յաւէտ մոռացուած...

Միեւնոյն է ինձ Հիւսիս թէ Հարաւ, —
Մի խենթ տագնապ կայ իմ հիւանդ սրտում,
Վայ իմ հոգու մէջ մի անյաղ ծարաւ.
— Յաւիտեան օտար, հայրենական տո՛ւն...

1908

* *

Տխուր մեռան կապուտաչկայ
Երազները երկնաչող. —
Գաղթներից ես ցած իջայ
Անդունդները սիրտ մաչող...

Էլ ոչ մի թեւ ինձ չի տանի
Դէպի բարձունքն արծաթեայ.
— Խենթ անկումիս գերեզմանի
Խաւարներում ինձ գթա՛...

Յուրտ է դարձեալ, մութ՝ իմ ուղին,
Սրտումս մահ եւ աչուն.
Մոռացել եմ ես ամենքին,
Միայն քեզ եմ ես յիշում...

Միայն քեզ եմ ես աղօթում,
Քո հրաչքին անապատիր. —
Յայտնուի՛ր սեւ անապատում —
Ամոքի՛ր ու աղատի՛ր...

1905/7

* *

Կրկին հնչում է թունաւոր լեզուդ
 եւ քո խօսքերի նիզակները սուր,
 եւ քո համբոյրը, որպէս քաղցր սուտ.—
 Բախտ են խոստանում ի զո՛ւր եւ ի զո՛ւր...

Իմ մէջ մարել է մի լոյս արեգակ,
 Մահու գիշերն է մթնել իմ հոգում,—
 Մի՞թէ դու պիտի վառես նոր փափաք,
 Մի՞թէ դու պիտի հրդեհես յուզում...

Կանգնել ես, որպէս անյաղթ հրապոյր.
 Մօտեցար ահա կարող ու խոնարհ,
 Մթնում շորքօքուեց մի արնոտ համբոյր,
 Մեղքի պէս թովիչ, ցաւի պէս խելառ:

Օձեղէն մարմնով փարուել ես կրծքիս,—
 եւ քո ցանկութեան ահեղ փոթորկում
 Անէծք է թափում անկարող հոգիս
 եւ անյոյս ճշում քո թունոտ գրկում...

1908

* *

Երբ պայծառ օրըդ տխուր կը մթնի,
 եւ քսիրտդ կ'այրէ թունաւոր կասկած,
 Վհատ սոսկումի տանջանքով կը զգաս,
 Որ երեսմեկը բնաւ չես գտնի...

Բայց դու կը գնաս, օ', դու չես կանգնի,
 Վերջին լոյսերը մեղմ կը զախճանեն,

Վերջին յոյսերդ կը դաւաճանեն,—
 Դու երեսմեկը բնաւ չես գտնի...

Եւ երբ չի մնայ ոչ մի յոյս դադանի,
 Սիրտդ կը ճչայ, արդեօք ո՞ւր ես, կա՞ս,
 Հողը կը գրկես եւ կը հեկեկաս.—
 Ո՛չ.— կ'արձագանդուի.— Բնաւ չես գտնի...

1907

4 1 Տ Ո Ղ

Մանկութ ընտրեցի ճամբորդական ցուպ,
 Թողի հայրենի տնակըս աւեր.—
 Ահա ես հիմա մի մոլոր ասուպ,
 Ես կոյր եմ հիմա, մաշլ ու անտէր:

Պայծառ բզնիքը ինձ զուր մաշեցին,
 Ջր ողջունեց ինձ ոչ մի արշալոյս,
 Ինձ լուս մոռացան, ինձ չը յիշեցին,—
 Իմ սրտում մեռան սէր, ցնորք ու յոյս:

Ես կոյր եմ հիմա, անբախտ ու մենակ —
 Յաւերժում կորած մի մոլոր ասուպ.
 Սահում է կեանքը հիւսելով ժանեակ,
 Անցնում եմ վիհեր, լեռներ երկնահուպ,
 Ինձ համար չը կայ ժամ ու ժամանակ,
 Ես մի մոլորութեամբ, մի ախուր ասուպ...

1907

* *

Անանց կարօտն է իմ սիրտը տանջում
 — Արդեօք ո՞ւր ես դու, արդեօք ո՞ւր ես դու.
 Քո անուշ ձայնն է հնչում ու կանչում,
 — Բայց դու անհաս ես, յաւիտեան հեռու...
 Ելնում եմ դարձեալ անվերջ ճանապարհ,
 — Կը ժպտա՞ս արդեօք, լուսեղէն երազ.
 Կը ցրե՞ս սրտիս թախիծը խաւար,
 Կը նետե՞ս անուշ ցուրերըդ վրաս...
 Թափառում եմ ու կարօտով կանչում,
 — Արդեօք կը դտնե՞մ աշխարհում անհուն,—
 Բոլոր խօսքերում քո ձայնն է հնչում,
 Բայց անյայտ ես դու, դու չունես անուն...

1908

Յ Ա Ն Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Քո հայեացքը մոգական
 Բորբոքում է քաղցր դող,—
 Պարուրի՛ր ինձ կուսական
 Յուզումներով քո դիւթող:
 Ինձ փաթաթիր որպէս ամպ՝
 Մութ աչքերըդ մեղմ փակի՛ր,
 Ժպտա՛ կրքոտ բերկրութեամբ,
 Անցաւ կեանքըս խորտակի՛ր...

Արիւնոտի՛ր շուրթերն իմ,
 Սիրաբոյ խայթի՛ր, ծիծաղիր.
 Թող աչքերս հեղ մեռնին,
 Կեանքս մարի՛ր ու փախի՛ր:

Քո հայեացքը մոգական
 Բորբոքում է քաղցր դող.—
 Պարուրիր ինձ կուսական
 Յուզումներով քո դիւթող...

1906

* *

Կայ խորհրդաւոր մի հրապուրանք
 Քո շարժումների անխօս զրոյցում.
 Ինչ որ օձային ինքնահիացում
 Եւ դէպի հողը ինչ որ քամահրանք:

Մի այլ երկրային երաժշտութեան
 Ելեւէջների պչրանքն եմ յիշում,
 Քո շարժումները ազօթք են շարժում,
 Քո շարժումները եւ կան եւ չը կան...

Երկրում են սնուած, բայց ոչ երկրային
 Արբեցումներ են նոքա խոստանում,
 Մի այլ տանջանքի եղեմ են տանում,
 Մասնելով հողիս չարքերի խաղին...

1905

Հ Ի Ա ժ Ե Շ Տ Ի Խ Օ Ս Ք Ե Ր Ի Ց

Ոչ տրտո՛ւնջ, ոչ մրմո՛ւնջ սպաւոր,
Հեռացի՛ր, մոռացի՛ր ինձ յաւէտ.
Իմ ուղին միշտ մի՞թին, մենաւոր,
Կը գնամ իմ դժկամ ցաւի հետ:

Իմ ճամբա՛ն անվախճան մի գիշեր,
Ինձ շոյող ո՛չ մի շող չի ժպտայ.—
Հեռացի՛ր, մոռացի՛ր, մի՛ յիշիր,
Ինձ այդպէս քրոջ պէս մի՛ գիթա...

Յուսարեկ, մութ ու մեգ թող լինի,
Իմ վերեւ թող արեւ չը խնդայ.
Հոկ երկունք, լոկ արցունք թող լինի,
Ինձ այդպէս, քրոջ պէս մի գիթա...

1905

* *

Իմ գերեզմանին դուք չը մօտենաք.
Հարկաւոր չէ ինձ ոչ ծաղիկ, ոչ սուգ.
Յանկարծ կը զարթնի ջերմ լալու փափաք
Սիրտըս չի գտնի ոչ մի արտասուք:

Իմ գերեզմանը թող լինի հեռուում.
Ուր մահացել են շշուկ, երգ ու ձայն,
Թող չուրջըս փռուի անանց լռութիւն.
Թող ինձ չը յիշեն, թող ինձ մոռանան:

Իմ գերեզմանին դուք չը մօտենաք,
Թողէ՛ք որ հանգչի իմ սիրտը յոգնած,
Թողէ՛ք, որ լինեմ հեռաւոր, մենակ,—
Ձը զգամ որ կայ սէ՛ր եւ ցնո՛րք եւ լա՛ց...

1904

Ա Շ Ն Ա Ն Ե Ր Գ

Il pleure dans mon coeur
Comme il pleut sur la ville...
PAUL VERLAINE

Կրկին իմ հոգում
Իջաւ մշուշոտ, արցունք անձրևող
Տրտում իրիկուն.
Իմ սրտում անցաւ
Մահացող ծաղկանց բոյրը ցաւ բերող,
Համբոյրը խոնաւ.
Կրկին պաղ միգում
Սմոյտա երկինքը մեռած լոյսերի
Թաղումն է սգում:
Հողմը սրարշաւ
Հողոս գալկացած ծաղիկ յոյսերի
Թերթերը տարաւ...
Անջատման ցաւոս
Ձայներ դողացին ու հեղ դալկացան
Հեռում անձանօթ.
Կրակներն անձայն

Լացող ամպերի միգում անսահման
Թռչնեցի՜ն, անցա՜ն...
Անձրիւն անընդհատ
Մաղում է վհատ թաղումի կոծով, —
Տխուր, յուսահատ...
Իմ հոգու մէջ է՛լ
Աշուն է իջել անամոք լացով,
Իմ հոգու մէջ է՛լ...

1907

*
* *

Խաղաղ գիշերով դու կը գաս ինձ մօտ,
Քնքոյշ ձեռներդ ես կը համբուրեմ, }
Կը ցրեմ կեանքի յուշերը ցաւոտ
Ու հեքեաթս յիս լոյսերէ կը վառեմ...
Երկար մաղերդ կ'արձակես ազատ,
Հիւանդ գլուխդ կը դնես կրծքիս,
Կը լինես քնքոյշ, մօտիկ, հարազատ, —
Անուշ խօսքերով կը դիւթես հոգիս...
Պայծառ աշխարհում կը լինենք մենակ,
Ցաւ կեանքի մեռնող լոյսերից խաբուած,
Կ'երազենք անյուշ, անվերջ ու անյաղ, —
Հէքեաթ աշխարհում առ յաւէտ կապուած...

1906/7

Մ Թ Ն Շ Ղ Ա

Ես սիրում եմ մթնշաղը նրբակերտ,
Երբ ամէն ինչ երազում է հոգու հետ,
Երբ ամէն ինչ, խորհրդաւոր ու խոհուն,
Ցնորում է կապոյտ մութի աշխարհում...
Չը կայ ոչ մի սահման դնող պայծառ չող,
Աղմուկի բեռ, մարդկային դէմք սիրտ մաշող...
Հիւանդ սիրտը չի տրտնջում, չի ցաւում,
Որպէս երազ մտապաւ մի անձաւում,
Եւ թւում է, որ անեղբ է ամէն ինչ —
Որ ողջ կեանքդ է մի անսահման քաղցր նինջ...

1904/5

*
* *

Ցերեկը լոնց... Երկինքը վառեց ոսկէ բուրվառներ.
Լոյսերը քնքոյշ գրկեցին անուշ երկինք, ծով ու հող.
— Ա՛խ, եթէ մէկը իմ հոգին այդ մեղմ լոյսերին խառնէր
Եւ փայփայէր իմ յոգնատանջ սրտի թախիծը մաշող...
Լքուած իմ հոգին տանջում է կրկին տանջանքը մռայլ.
Եւ անուն չունի տանջանքը սրտիս, տենչանքը զաղտնի.
— Ա՛խ, եթէ մէկը իմ սրտին նետէր նոր յոյսերի փայլ,
Մեղմաբար ասէր, քնքոյշ համոզէր, որ նա կը գտնի...

Հ Ի Ի Ա Ն Դ

Քնքոյն երազով պաճուճիր հոգիս.
Նստիր մահճիս մօտ ու տխուր երգիր,
Մազերըդ փախիր յողնատանջ կրծքիս
Ու մեղմ փայփայլիր սիրտըս տարագիր:

Օտար դաշտերի անանց մշուշում
Տխուր լուսթեան գիշերն է իջել.—
Իմ սիրալ յաւէտ թախիժն է մաշում,
Մի լուսէ երգ է իմ հոգում ննջել...

Քո պայծառ դահլից մեղմօրէն իջիր,
Մազերըդ փախիր յողնատանջ կրծքիս,
Անուշ երազով սիրտըս պաճուճիր,
Յնորք յուշերով ամօքիւ հոգիս...

1907

*
* *

Չ'արտասանուած տխուր խօսքեր,
Որ դողում էք անպատասխան,
Ես սիրում եմ, տխուր խօսքեր,
Ձեր թրթիռը կախարդական:

Խենթ յուզումի անուշ խօսքեր,
Պաղը մարդոցից խորպահուած,
Անջատման պէս տխուր խօսքեր,
Հոգուս լոյսեր մթնշաղուած...

Դուք այրում էք, սիրոյ խօսքեր,
Կարօտիս պէս սիրտըս մորմօք,
Ձեզ չի դգուի, տխուր խօսքեր,
Յուրա աշխարհում ոչ ոք, ոչ ոք...

Չ'արտասանուած տխուր խօսքեր,
Դուք չէ՛ք մեռել, դուք չէ՛ք մեռնի,
Դուք այրում էք սիրոյ խօսքեր,
Որպէս խայթը սեւ եղեոնի...

1904

Ս Ե Ն Տ Ի Մ Է Ն Տ Ա Լ Ե Ր Գ

Արդեօք յիշում ես. անտառ էր, առու
Հէքոթի պէս էր — Երազի նման.
Խաղաղ երեկոն խօսում էր անձայն,
Արդեօք յիշում ես — Հեռո՛ւ էր հեռո՛ւ...

Արդեօք յիշում ես. երկիրը պայծառ,
Ժպտում էր սիրով յաւիտեական.
Գարունն էր երգում ձայնով իւթական,
Արդեօք յիշում ես. առու էր, անտառ...

Արդեօք յիշում ես. գիշերն էր դալու,
Հէքոթի պէս էր... Անտառ էր, առու...
Արդեօք յիշում ես. հեռո՛ւ էր, հեռո՛ւ.
Կեանք, տխուր հովիտ յաւիտեան լալու...

1905

* *

Ես չը գիտեմ՝ ո՛ւր են տանում հեռաւոր
Ուղիների ժապաւէններն անհամար,
Ես նստում եմ ճամբի վրայ ամէն օր
Եւ իմ մօտը ուղիներում, ո՛վ գիտէ,
Դուցէ մի օր դու երեւաս լուսերես.
Դուցէ ժպտաս քո խօսքերով արծաթէ
Եւ մութ սրտիս նոր խնդութեան լոյս բերես:

Օձանման ոլորումով հեռախոյս
Ինձ կանչում են ուղիները բերաւոր.
Արդեօք ո՞ւր ես, խորհրդաւոր արշալոյս,
Հանիւղումի երջանկութեան պայծառ օր...

1908

Ե Ր Ե Կ Ո Յ

Երեկոն փոքր իր թեւերը մութ,
Անուշ նիրհեցին երկինք ու երկիր,—
Աչքերըդ փակիր, ինձ քնքոյշ գրկիր,
Սուտ կեանքին խառնիր երազանքը սուտ:

Լայն ըստերները ընկան անաղմուկ,
Անուշ նիրհեցին ծով, անտառ ու լեռ...
Ես քեզ կը պատմեմ ոսկէ հէքեաներ,
Ի՞նչ լրուն մանուկ, իմ քնքոյշ մանուկ...

Կրծքիս դիր գէմքը քո տխրադալուկ,
Մոռացիր կեանքի տառապանքը մութ,
Սուտ կեանքին խառնիր երազանքը սուտ,
Իմ սիրուն մանուկ, իմ քնքոյշ մանուկ...

Անուշ նիրհեցին ծով, անտառ ու լեռ,
Ննջեցին անուշ երկինք ու երկիր.
Աչքերըդ փակիր, ինձ քնքոյշ գրկիր,
Ես քեզ կը պատմեմ ոսկէ հէքեաներ...

1908

* *

Դու քնած ես քո տաքուկ անկողնում
Եւ արեւ բախտի երանք ես տեսնում.
Դուքսը բքաբեր քամին է ոռնում,
Դուռ ու լուսամուտ ձիւնով է լցնում...

Դու քնած ես քո տաքուկ սենեակում,
Իսկ ես ցուրտ ձմրան բուք ու հողմի մէջ
Խնկալ հեկեկանքով դռներն եմ թակում,
Բո՛ւ փակ դռները անվերջ ու անվերջ:

Դու ինձ չես տեսնում լուսէ երազում,
Դու ինձ չես լսում ձմրան փոթորկում,
Ես մութ գիշերում քեզ եմ երազում,
Բուք ու հողմերում ես քեզ եմ երգում...

1907

* *

Իմ մոլոր ճամբին դու յանկարծ իջար
Քո գիշերային մեղմաշունչ մութով
Եւ զարդարեցիր քո անուշ սուտով
Իմ տխուր կեանքի մշուշները չար:

Սրինգէ ձայնը հնչեց մութերում
Աղբիւրի նման դուարթակարկաչ.
Գարնան խօսքերով կարմիր ու կանաչ
Դու ինձ կանչեցիր դէպի քո հեռուն:

Ուրիշ ամերիկացի ձայնի պէս,
Քո շարժումները ուրուականային
Ստուերապաճոյճ իրիկնապահին
Շղթայեցին ինձ օղակով անտես...

Իրար ձուլուեցին իմ մէջ մահ ու կեանք,
Հոգիս մատնեցի քո մառախուղին,
Ընդմիջտ օրհնեցի անհաստատ ուղին,
Ուր փարոսում ես դո՛ւ, քաղցր պատրանք...

1908

* *

Սեւ գիշերն իջաւ իր անյայտ գահից
Եւ մութով լցրեց երկինք ու գետին,
Խաւարեց հեռում փարոսը յետին:—
Սասանում եմ ես ջրերի ահից:

Շողում են, դողում աղմուկով դուարթ,
Անխօս քարանում ու նորից խաղում,
Անդունդից ելնում, դէմքիս ծիծաղում,
Խուլ շառաչում են — լարում են թակարդ...

Նաւը ճեղքում է ջրի հայելին,
Իր ցուրտ աչքերով ծովն է նայում ինձ,
Կտրուած եմ ես երկնից ու հողից.
Իր թեւն է մանում անխուսափելին:

Գերի է նաւըս անակնկալին,
Մութով կաքուած երկնից ու հողից...

1907

* *

Հեռաւոր, անել լիոնապաղաթներ,
Պայծառ արեւի գահեր հիասքանչ,
Սիրաւս մեռնում է, լիոնապաղաթներ,
Ներքեւում նիրհող դաշտերում կանաչ:

Իմ երազները ձեր դիրկն են թռչում —
Բա՛րձր, դէպի վե՛ր, արեգակին մօտ,
Ուր խենթ բոցերի խուրձեր զողզոջում
Լուռ թալկանում են երկնում անաղօտ:

Հեռո՛ւ, օ՛, հեռո՛ւ այս ունայնաշունչ
Տխուր դաշտերից, հանդարտ ու անկեանք. —
Գրկի՛ր ինձ անել դադաթների շունչ,
Սիրաւս բորբոքիւր, բարձրութեան բերկրանք.

Թող իմ աչքերը լոյսից կուրանան,
Թող սիրաւս լցուի արեւի բոցով.
— Օ՛, երջանկութիւն անել բարձրութեան,
— Լուսեղէն երկնի անեղրական ծով...

1907/8

Ա Ղ Օ Յ Ք

Քո պայծառ գառի անհատ բարձունքից
Մի մերժիր արհա աղօթք անբիծ...

ՍԱՖՅՈ

Ես ընկալ անդունդները խաւար,
— Իմ ցնորք, նորից քեզ եմ կանչում:

Մոռացալ ուղիներըս պայծառ,
Իմ սրտում դառը մութն է շնչում:

Դու անմութ աշխարհում ես ապրում,
Յիշի՛ր դու խաւարում տանջուողին,
Քո սրտում արեւներ են վառում,
Արեւի՛ր սեւ կեանքիս մութ ուղին:

Յաւիտեան ինձ քո սէրն է այրում:
Դու լուսնի՞... ինձ խաւարն է ճնշում:
Ես մեռնում եմ այս մութ վիհերում...
Հեռաւո՛ր, քեզնից չեմ արտնջում...

1904/5

*
*
*

Մոռալ թաղումի ջահերի նըման
Մէկը աստղերն է վառում տխրութեամբ:
Իմ հոգու վրայ իջել է մի ամպ:

Իմ սրտի պայծառ ծաղիկներն ընկա՛ն:

Հիւանդ քնքշութեամբ երկինք է պարզում
Մեռնող ծաղիկը իր բոյրը վերջին,
Իմ ջերմ աղօթքի խօսքերը չնչին —
Հեռաւո՛ր, քեզնից սէր չեն աղերսում:

Իմ սրտում միայն սառած հեկեկանք,
Բայց արցունք չըկալ իմ սեւ օրերում:
Մեռնում է սիրտըս անհուն խաւարում,
Եւ դու կա՞ս արդեօք, լուսէ անըջանք...

Դ Ա Ր Զ

Մի օր առյաւէտ կեանքս կ'անիծեմ
Ու դունաւոյ յոյսի քայլերով տարաւամ
Կը գտնեմ ուղին հեռաւոր քո տան
Եւ թոյլ ձեռներով դուռըդ կը ծեծեմ:

Տխուր կը ժպտաս դու յոգնածօրէն
Ու յոգնածօրէն դուռը կը բանաս... —
Սրտիս մութ ցաւը անխօս կ'իմանաս,
Եւ արցունքներդ հանդարտ կը ծորեն:

Եւ գթութիւնը քո քրոջակա՛ն
Սիրաւս կը լցնէ խնդութեան լուսով:
Քո սուրբ ծնկները կը գրկեմ յուսով,
Եւ կը հեկեկամ, եւ կը հեկեկամ...

25 Յունուարի, 1908

Զ Մ Ր Ա Ն Գ Ի Շ Ե Ր

Զմրան գիշերն է մեղմօրէն ընկնում
Եւ մեծ քաղաքի զէմքը մշուշում... —
Ես դուրս եմ գալիս, փողոց եմ դնում
Եւ երկա՛ր, երկա՛ր մայիթերն եմ մաշու:

Բարձր աների պատուհաններում
Պայծառ լոյսերը հանդուժում են մէկ-մէկ.
Ես արդէն ոչինչ չեմ մտարերում
Ինձ համար չըկայ այսօր ու երէկ:

Կէս գիշերն անցաւ... Ես տուն չեմ գնում.
Երկար, անդադար, մայթերն եմ մաշում.
Շրջում եմ անվերջ, երբեք չեմ յոգնում,
Ոչինչ չեմ յիշում, ոչինչ չեմ յիշում...

Հապտերը միգում մազում է պաղ բոց,
Ես աննպատակ շրջում եմ անվերջ.
Ես լուռ անցնում եմ փողոցից փողոց
Ու մեղմ լալիս եմ ցուրտ մշուշի մէջ:

Զմեռ. 1907/8

*
* *

Մոռանա՛լ, մոռանա՛լ ամէն ինչ, ամենին մոռանալ.
Ձը սիրել, չը խորհել, չ'ափսոսալ. — Հեռանա՛լ...
Այս տանջող, այս ճնշող ցաւի մէջ, գիշերում այս անշող
Արդեօք կա՞յ իրիկուայ մոռացման, մոռացման ոսկէ շող...
Մի վայրկեան ամենից հեռանալ, ամենին մոռանալ. —
Խաւարում, ցաւերում քարանալ մին - միայն...
Մոռանալ, մոռանալ ամէն ինչ, ամենին մոռանալ.
Ձը սիրել, չը տենչալ, չը կանչել, հեռանալ...

1908

*
* *

Օտար երկնքի կամարների տակ
Երազիս տեսայ մի չքնաղ աղջիկ.
Ես՝ մի աղքատ մարդ մոլորաշրջիկ,
Նա՝ երկնից թռած լուսէ հրեշտակ...

Ես ընկած էի օտար աշխարհում,
Անարեւ երկնի կամարների տակ,
Մէկը՝ փաշում էր իմ սիրաւ մենակ
Եւ իմ մութ հոգում լոյսեր էր վառում:

Մեղմ ու սիրազին ժպտում էր նա ինձ,
Օտար կողմերում, լայն ճամբի վրայ,
Ես լսում էի խօսքերը նըրա
Եւ անուշ լալիս իմ անուրջ բախտից...

1906

1 4 Տ Ո Ղ

Արդեօք նորից երազներն են թափառում,
Սիրոյ անուշ նուագներն են ինձ կանչում.
— Դալուկ աշնան տխուր շողերն են մարում,
Սարից իջնող աղբւրներն են կարկաչում:

Ես լսում եմ հիացմունքի մի չշուկ,
Արդեօք դո՞ւ ես նորից հոգիս մեղմ յուզում.
— Այն գիշերն է, այն յուշերն են տրտմաշուք,
Այն ատաղներն են ցուրտ երկնքում երազում:

Ես ընկած եմ անծայր դաշտում միայնակ,
Երազները՝ս, երազները՝ս որ անցան.
Արդեօք դո՞ւ ես գիշերի պէս հերարձակ,

Գիշերի պէս խորհրդաւոր, զիւթական.
— Դալուկ աշնան մերկ անտառն է շառաչում,
Լոյս յուշերի վտակներն են կարկաչում...

1905

* *

Սեւ գիշերն է գրկել ինձ, մութն է պատել իմ ուղին,
Քեզ եմ կանչում ես նորից, իմ հեռաւոր, իմ անգին...

Ես մոլորուած մի կրակ, ես անհաստատ մի հոսանք,
Վիհեր, վիհեր անյատակ—տրտմութիւն ու ավազանք:

Օտար երկիր, օտար հող, թախիծով լի երազներ,
Անըջանքներ մեղմ մարտի, անվերադարձ հիացքներ:

Քաղցր է մութը քո գրկում, լոյսը սեւ է առանց քեզ,
Այնպէս մեղմ ես դու զգուում, դու յուսեղէն ես այնպէս:

Դու իջնում ես որպէս յուշ, որպէս ուրիշ կեանքի լոյս,
Քո հայեացքում կայ անուշ մեղմութիւն ու տրչալոյս:

Սեւ գիշերն է գրկել ինձ, մութն է պատել իմ ուղին,
Քեզ եմ կանչում ես նորից, իմ հեռաւոր, իմ անգին...

1907/8

* *

Դժկամ նայում են ժայռերը խոժոռ,
Տխուր խաղում են ալիքները ժիր.—
Ընդունիր հոգիս մոլոր, մենաւոր,—
Վերջին աղօթքիս խօսքը մի՛ մերժիր:

Սողում են դանդաղ օրերը անծիր,
Կորած է մթնում մոլոր իմ ուղին.—
Քնքոյշ խօսքերով թախիծըս ցրիր,
Անխօս ամոքիր ցաւած իմ հոգին:

Մի անմեռ ցաւ կայ երկրում այս տխուր,
Մի ցուրտ, հոգեմաշ յուսահատութիւն,
Կորցրած յաւէտ եւ երազ եւ հուր,
Ես վերջին անգամ քեզ եմ աղօթում:

Դժկամ նայում են ժայռերը խոժոռ,
Տխուր խաղում են ալիքները ժիր.
Փայփայիր սիրտըս յաւէտ մենաւոր,
Վերջին աղօթքիս խօսքը մի՛ մերժիր...

1905

* *

Քո մաղերի ցնորական փայլը սլայծառ,
Փայռից իջնող ջրվէժի պէս առաստառ.
Քո աչքերի խորութիւնը հրդեհավառ,
Ուր վառուած են մութ ցանկութեան ջահեր անխօս,
Քո ժպիտը թուռոտ ծաղկանց բոյրի նրման,
Որ տիրաբար արբեցնելով մահ է բերում,
Քո խենթ մարմնի սարսուռները երջանկութեան
Ախտաբորբոք արեւներ են բոցավառում...
Թոյլ տուր սուղուեմ քո աչքերի անդունդը մութ,
Թոյլ տուր ծծեմ քո մաղերի բուրմունքն անուշ,
Բորբոքի ինձ քո յոգեկրով քաղցր ու անդութ,
Մարի իմ մէջ, մարի իմ մէջ ցնորք ու յուշ...

1905/6

* *

Գիւթեցին ինձ քո մազերը ալիծածան
 եւ աչքերիդ խորութիւնը խորախորհուրդ.
 եւ քո քնքոյշ ժպիտների խօսքերն անձայն
 Գիշերեցին իմ հոգու մէջ մի քաղցր մութ...
 Դիւթեցին ինձ իրենց խաղով լուսակարկաչ
 Քո խօսքերի զանգակները զուարթածայն.
 Շուրթերդ — վարդ բոցավառուած են իմ առաջ
 Ցանկութիւնով արիւնատենչ ու մեղսական.
 Մութ ցանկութեամբ ես քո կանչող գիրկն եմ ընկնում
 Նետում եմ ցած վեհ բարձունքից հոգիս հպարտ,
 Քո գրկում կայ սիրուց անուշ մի հիացում,
 Քո խաւարում — մոռացութեան մի ակնթարթ...

ՅՈՒՇԵՐԻ ԵՐԿՐՈՒՄ

Կեանքը լուում է, աղմուկը մեռնում.
 Մի անծանօթ ձեռք նուրբ մթնշաղում
 Անցեալն ու ներկան իրար է խառնում,
 Իմ սրտում ոսկէ անձրիւ է մաղում:
 Մի քնքոյշ լոյս կայ իմ հոգու համար —
 Ամէն ինչ ունի չը մեռնող մի կեանք,
 Կայ խորհրդաւոր դիւթող մի խաւար,
 Ուր բախտից քաղցր են տրտունջ ու ախրանք:
 Մի քաղցր վիշտ կայ անդարձ անցածում,
 Վերյուշերի մէջ — մի անսուտ դրախտ,
 Մի անանց վայելք, անխաբ հիացում —
 Կեանքից գեղեցիկ ցնորական բախտ...

1907/8

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն

Գարունը այնքա՛ն ծաղիկ է վառել,
 Գարունը այնպէս պայծառ է կրկին.
 — Ուզում եմ մէկին քնքշօրէն սիրել,
 Ուզում եմ անուշ փայփայել մէկին:
 Այնպէս զգուող է երեկոն անախ,
 Ծաղիկներն այնպէս նազով են փակում.
 — Շուրջըս վառուած է մի անուշ տաղնապ,
 Մի նոր յուզում է սիրտըս մերկում...
 Անաես զանգերի կարկաչն եմ լսում,
 Իմ բացուած սրտում հնչում է մի երգ.
 — Կարծես թէ մէկը ինձ է երաղում,
 Կարծես կանչում է ինձ մի քնքոյշ ձեռք...
 1908

* *

Կանչում ես անվերջ	Ուր ծաղիկ ու երգ
Կապոյտ հեռուից.	Ուրիշ են, այլ,
Շշուկով անուշ	Ուր անմահական
Կանչում ես ինձ:	Փառք է ու փայլ
Թփերն ես շարժում,	Այս իրիկնային
Շրշում անուշ	Կապոյտ երկրում
Շշուկով պայծառ	Դու ես միշտ շրջում
Ու փաղաքուշ...	Ու մեղմ երգում:
Անյայտ է ուղին	Ու կանչում ես միշտ
Քաղցր երկրիդ,	Անյայտ հեռուից,
Ուր բախտ է անանց	Շշուկով անուշ
Անանց ժպիտ:	Կանչում ես ինձ:

* * *

Ապրելուց քաղցր է մեռնել քեզ համար,
Զգալ որ դու կաս եւ լինել հեռու,
Երկրպագել քեզ առանց սիրուելու,
Երազել միշտ քեզ — լինել քեզ օտար...

Ստուերըդ փնտռել ամէն տեղ, ուր խենթ
Հոգին կարող է թռչելով չափել.
Անանց կարօտում անվերջ տառապել
Եւ լինել քեզնից բաժանուած յաւէտ...

Ու գերեզմանում եւ հողերի տակ
Զգալ որ անցար եւ քեզ չը կանչել,
Եւ ոչ մի յուշով սիրտըդ չը տանջել,
Ու չը խոսվել բերկրանքդ յստակ...

* * *

Երբ վարդ ամպերի հրդեհն է դողում,
Իրիկնաժամին նստում եմ մենակ
Կանաչ առուի մօտ, ուռիների տակ,
Ու յոգնած սիրտըս էլ չի դժգոհում:

Անցած օրերի յուշերն եմ թերթում
Եւ խաղաղ սրտով անխռով - մենակ
Քնքոյճ երգերից հիւսում եմ մանեակ
Որ պճնեմ սիրով պատկերըդ արտում:

Եւ իմ մութ կեանքի սեւերում դժկամ
Եւ գիտեմ, պիտի ժպտաս, լուսաւոր,
Պիտի ողջունես ուղիս հեռաւոր.
— Սրբազան երազ, կարօտալի՛ ժամ...

* * *

Արդեօք ո՞ւր ես դու... Ախ, արդօք դու ո՞ր
Ճանապարհների հեռուն ես մաշում.
Երջանի՞կ ես, թէ լուռ ու մենաւոր
Անդարձ օրերի զարունն ես յիշում:

Արդեօք քո սրտում ի՞նչ լոյս է փայլում,
Ո՞ր հոգն է զգում քայլերդ փափուկ,
Ո՞ր ջուրն է արդեօք իր լոյս հայելում
Մեղմով փաղաքշում դէմքդ խուսափուկ:

Արդեօք խաղա՞ղ է սիրտըդ փոթորկոտ,
Արդեօք անցեալի լոյսերը մեռած
Չե՞ն յուզում սիրտըդ, իմ հոգու կարօտ,
Իմ քնքոյճ սիրած, իմ անդա՛րձ երազ...

Ս Ի Ր Ա Շ Ա Ր Ո Ւ Ա Ծ Ը

Դու գնում ես տուն, եւ դեռ քով վերջին
Ոստիկանին չի մարել օդում,
Անգոր եմ արդէն այս խենթ կարօտում,
Եւ կամքըս թոյլ է, եւ միտքս չնչին:

Խենթացած բեռից այս չար մենութեան,
Ես դուրս եմ վազում քեզ որոնելու,
Տեսնելու ցուրդդ գէթ հեռուից — հեռու
Եւ հսկելու քեզ ստուերի նըման...

Այս մութ ժխորում իմ սիրան է մաշում
Մենակութիւնը յաւիտեան խոցող,

Անցնում եմ արագ ես ձեր փողոցով
եւ խենթ մշուշում ոչինչ չեմ յիշում:

Ձեր դռան առաջ կանգնում եմ երկար, —
Գուցէ դու յանկարծ «պատահամբ» դուրս գաս,
Կարօտըս, գուցէ, դու յանկարծ զգաս
եւ հասկանաս իմ յուզումը տխուր:

Սակայն ուզում եմ, որ ինձ չը տեսնես,
Չը գիտեմ ինչո՞ւ ձեր զանգն եմ տալիս,
Փախչում եմ... փախչում... եւ հեռանալիս
Փառարանում եմ, օրհներգում եմ քեզ...

Ա Ն Ա Ն ՈՒ Ն Ս Է Ր

Իմաստուն խօսքեր սովորեցի ես,
Որ հրապուրեմ զօրութեամբ մի ինչ,
Հոգիդ կախարդեմ ու հմայեմ քեզ,
Ինձ այրող հուրը նետեմ քո սրտին:

Բայց բոլոր խօսքերն ի զուր են արդէն,
Թալիսմանները մեռած եւ անուժ,
Հմայք եւ դիւթանք անզօր են քո դէմ...
— Արդօք ո՞վ գիտէ անունըդ անուշ...

Իմ խաղաղ երեկոն է հիմայ
Մեղմալոյս եւ տխուր, եւ անուշ.
Քեզ երբեք սիրտըս չի մոռանայ,
Իմ մաքուր, առաջին իմ անուրջ...

Տարիներ, տարիներ կը սահեն,
Կը մեռնեն երազները բոլոր —
Քո պատկերը անեղծ կը պահեմ
Օրերում անհաստատ ու մոլոր:

Եւ տանջանք, եւ բեկում, եւ թախիծ —
Սեւ օրեր ես գեռ չատ կը տեսնեմ.
Անունըդ թող փարօս լինի ինձ
Սուտ կեանքի եւ դառը մահու դէմ...

Հեռու ես անհաս, իմ լուսէ երազ,
Բայց քեզ է սիրտըս փայփայում թագուն,
Փռուած է լոյսդ շուրջս եւ վրաս,
Անհուն աշխարհում եւ իմ հեղ հոգում:

Քո հեռու երկրի ուղին չը գիտեմ. —
Գուցէ ես ինքքս ստեղծել եմ քեզ,
Աստուածացրել եմ, որ քեզ աղօթեմ,
Հրամայել եմ, որ վրաս իշխես:

Եւ քաղցր է լինել քո կամքի գերին,
 Քո չարութիւնը բարիք համարել.—
 Կրժքաբաց ելնել ընդդէմ քո սրին
 Եւ այդ փահաբեր ձեռքը համբուրել...

*
 * *

Հեռու երկրի լուսէ հովառում
 Օրերն ուրիշ երգ են հիւսում.
 Կեանքից յոգնած սիրտըս տրտում
 Այն երկիրն է միշտ երազում...
 Խաղաղութիւնն այն հեռանիստ,
 Ուր մի ուրիշ արեւի փայլ
 Ծաղալում է անտնց հանգիստ
 Եւ խնդութիւն մի անայլայլ,
 Մի խնդութիւն մաքուր եւ խոր,
 Եւ անեղբւրք, եւ անվախճան.
 Ուր քո սիրտը որբ ու մոլոր
 Գրկում է մի ոսկէ շրջան...

Ն Ի Ն Պ Ա Ր Տ Ի Զ Ո Ւ Մ

Այսօր նորից պարտիզում
 Շրջում էի եւ յիշում
 Բեղ արթմնի երազում
 Ոսկի, սակի մշուշում...

Դու քո հեռու հեռաւոր
 Անյայտ երկրում արդեօք ինձ
 Մտաբերո՞ւմ ես այսօր
 Այն ոսկեղէն աշխարհից.—

Յիշո՞ւմ ես դու ակադեմիան
 Եւ պարտէզը իրիկուայ,
 Հանդիպումը մայիսեան
 Պատանու եւ աղջկայ:

Եւ սենեակը ամփոփիկ
 Եւ անակը հեռաւոր,
 Գաղտնիքները մեր փոքրիկ,
 Սակայն քաղցր, սակայն խոր:

Յիշո՞ւմ ես դու այն արագ
 Ժամերը, երբ ես ու դու
 Նստում էինք անկրակ.—
 Դիւթանք սրախ՝ եւ հոգո՛ւ:

Եւ խաւարում, խաւարում
Յիշում ես ջերմ շուրթերի
Հանգիպումը հրահրուն, --
Յուզմունքն արեան սրտի բի...:

Եւ պարտիզում մեր անուշ
Տեսակցութիւնն այն գիշեր,
Կիսախաւարը քնքոյշ --
Յնարակա՛ն իմ յուշեր...:

* * *

Դու չըջում ես ամենուրեք, դու չը կաս,
Անհրեւոյթ դու խօսում ես տշխարհում,
Յանկարծ անկարծ չչնջում ես, որ կը գաս,
Հըմայում ես, կանչում, կանչում ու լուում...:

Քնքալարոյր ծաղիկների թերթերում,
Լոյս դաշտերի խաղաղ նիրհող ովկիանում,
Եւ աստղադարձ, խորհրդաւոր գիշերում
Եւ ջրերի արծաթաճաճ որրանում:

Ամենուրեք մի կարօտ ես դու նեւեղ,
Քո ստուերն ես փռել անծիր աշխարհում,
Դու ես հիւսում աստղացանցք ոսկեթել,
Գիշեր ու գօր կեանքը դու ես զարդարում...:

Եւ աշխարհի ուղիներում ես մօլոր
Թափառում եմ եւ որոնում տխրաղէմ,
Լսում եմ քո ձայնը անուշ - լուսաւոր
Կանչում եմ քեզ, բայց անունըդ չը գիտեմ...:

* * *

Ես կը դամ, երբ դու մենակ կը մընաս
Տրտում իրիկուայ ստուերների տակ,
Երբ դու կը թագես տենչերդ խորտակ
Եւ վնասութեամբ երբ կը հեռանաս...:

Ես կը դամ, որպէս մոռացւած մի երգ,
Հիւսուած աղօթքից, սիրուց ու ծաղկից --
Քո մեռած սրտում կը լինի թախիծ
Ես կը կանչեմ քեզ զէպի այլ եղերք:

Ես կը դամ երբ դու կը լինես տրտում,
Երբ երազներդ յաւէտ կը մեռնեն
Ձեռքդ կը բռնեմ, ցաւդ կըմբռնեմ,
Կը վառեմ ուրիշ լոյսեր քո հոգում...:

ԳԱՐՆԱՆԱՍՈՒՏ

Քնքալարոյր ծաղկանց հրեղէն խաղով
Ժպտում են նորից անտառ ու ձորակ,
Եւ հեղեղները խօսուն -- սառնորակ
Ողջունում են ինձ դուարթ ծիծաղով:

Ձուգել ես նորից դաշտ, անտառ ու լեռ,
Գործն ամէն տեղ նոր կեանք ես վառել.
Իմ սրտում էլ ես թեւերդ փռել,
Իմ հոգում էլ ես հրդեհել նոր սէր:

Եւ անա կրկին գուարթ ու ջահել,
Դուրս ելայ տխուր մենութեան բանտից.
Պայծառ աչքերըդ ողջունում են ինձ,
Եւ ես չեմ կարող իմ ճիշդ պահել:

Բացել ես իմ դէմ ոսկեղէն հեռուն,
Ծաղկել ես սարո՛ւմ, անտառո՛ւմ, արտո՛ւմ...
Ուրիշ երգեր են հնչում իմ սրտում—
Ողջո՛յն քեզ, արեւ. ողջո՛յն քեզ գարուն...

ՑԱՆԿ

	Էջ
Տխրութիւն	3
Էստոնական երգ	3
Աչուն	4
Շիրակի դաշտերից	4
Սարի յետեւում չողերը միտան...:	5
Եւ մոռացուած եւ անմոռաց հեքիաթներ...	5
Fatum	6
Էլէզիրա	7
Աշնան երգ	7
Սիրտս ցաւում է...	8
Անձանօթ աղջկան	9
Աշնան մեղեդի	9
Ինձ թաղէք, երբ կարմիր...	10
Բիւր մարդոց մէջ...	11
Թափառական	11
Կարօտ	12
Լուսնոտ	13

Հրամեշտ	13
Իրիկեաժամ	14
Անջատման երբ	15
Յնորք	15
Թովիչ քնքշութեամբ...	16
Վիհի եղերքին	17
Տխուր զրոյց	17
Հրաշք — աղջիկ	18
Որպէս ծաղիկն է անիւս գունատում...	19
Քո աչքերի դէմ իմ աչքերը կոյր...	19
Դու չես մեռել իմ հիւանդ սրտում...	20
Ես անջատուած եմ հայրենի հողից...	20
Տխուր մեռան կապուտաչեայ...	21
Կրկին հնչում է թռչնաւոր լեզուդ...	22
Երբ պայծառ օրդ տխուր կը մթնի...	22
14 տող	23
Անանց կարօտն է իմ սիրտը տանջում...	24
Ցանկութիւն	24
Կայ խորհրդաւոր մի հրապուրանք...	25
Հրամեշտի խօսքերից	26
Իմ գերեզմանին դուք չմօտենաք...	26
Աչնան երգ	27
Խաղաղ գիշերով դու կը գաս...	28
Թթնաղ	29
Յերեկը լսեց...	29
Հիւանդ	30
Չարտասանուած տխուր խօսքեր...	30

Սենտիմենտալ ելգ	31
Ես չգիտեմ ո՞ւր եմ ապնում...	32
Երեկոյ	32
Դու քնած ես...	33
Իմ մոլոր ճամբին դու անկարծ իջար...	34
Սեւ գիշերն իջաւ...	34
Հեռաւոր, անել լեռնագագաթներ...	35
Աղօթք	36
Մոռալ թաղումի ջահերի նման ..	36
Դարձ	37
Չմբան գիշեր	37
Մոռանալ, մոռանալ ամեն ինչ...	38
Օտար երկնքի կամարների տակ...	39
14 տող	39
Սեւ գիշերն է գրկել ինձ...	40
Գմկամ նայում եմ ժայռերը խոժոռ...	40
Քո մաղերի ցնորական փայլը պայծառ...	41
Դիւթիցին ինձ քո մաղերը ալեծածան...	42
Յուշերի երկրում	42
Դարուն	43
Կանչում ես տնովերջ	43
Ապրիլից քաղցր է մեռնել քեզ համար...	44
Երբ վարդ ամպերի...	44
Արդեօք ո՞ւր ես դու...	45
Սիրահարուածը	45
Անանուն սէր	46
Իմ խաղաղ երկնքն է հիմա...	47

Հետու ես անհաս...	47
Հետու երկրի լուսէ հովաւմ...	48
Հին պարտիզում	49
Դու չըջում ես ամենուրեք...	50
Ես կը գամ, երբ դու մենակ կը մնաս...	51
Գարնանամուս	51

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0378011

58.684

